।। ଏକବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ ।।

(୧) ଗୁରୁକୃପା ବିନା ଗ୍ରନ୍ଥାବଲୋକନ ନିରର୍ଥକ (୨) ଘୋଡ଼ାର ଲେଦି ଅଥଃ ନବଧା ଭକ୍ତି (୩) ପଣ୍ଢରପୁରର ଓକିଲଙ୍କ କଥା

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ହେମାଡପନ୍ତ ପୁନେ ନିବାସୀ ବିନାୟକ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଠାକୁର, ଅନନ୍ତରାଓ ପାଟଣକର ତଥା ପଣ୍ଢରପୁରର ଜଣେ ଓକିଲଙ୍କ କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଛନ୍ତି । ଏହିସବୁ କଥା ଅତି ଉପାଦେୟ ଓ ମନୋଜ୍ଞ । ମନନପୂର୍ବକ ଏହାକୁ ଶ୍ରବଣ କରି ଆଚରଣରେ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ପାଠକଗଣ ନିଶ୍ଚୟ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମାର୍ଗରେ ଅଗ୍ରସର ହେବେ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ପ୍ରାରମ୍ଭ : ଏହା ଏକ ସାଧାରଣ ନିୟମ ଯେ ଗତ ଜନ୍ମର ଶୁଭକର୍ମର ଫଳସ୍ୱରୂପ ହିଁ ଆମକୁ ସନ୍ଥଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଏବଂ ତାଙ୍କର କୃପା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ହେମାଡପନ୍ତ ସ୍ୱୟଂ ନିଜର ଅନୁଭୂତି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଅନେକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ମୁମ୍ବଇ ଉପକଣ୍ଠ ବାନ୍ଦ୍ରାର ସ୍ଥାନୀୟ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଥିଲେ । ପୀର ମୌଲାନା ନାମରେ ଜଣେ ମୁସଲିମ ସନ୍ଥ ସେଠାରେ ବାସ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ବହୁ ହିନ୍ଦୁ, ପାର୍ସି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ଆସୁଥିଲେ । ପୀରଙ୍କ ମୁଜାବର(ପୂଜକ)ହେମାଡପନ୍ତଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରାଇବା ନିମନ୍ତେ ବହୁବାର ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ କୌଣସି ନା କୌଣସି କାରଣରୁ ତାହା ହୋଇପାରୁନଥିଲା ।

ଅନେକ ବର୍ଷ ପରେ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଶୁଭ ସମୟ ଆସିଲା, ସେ ଶିରିଡ଼ିରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଏବଂ ବାବାଙ୍କ ଦରବାରକୁ ଯାଇ ସ୍ଥାୟୀ ରୂପେ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇଗଲେ । ଭାଗ୍ୟହୀନଙ୍କୁ ସନ୍ଥସମାଗମ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ କିପରି ? ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଏପରି ସୁଯୋଗ ମିଳିଛି, ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିତ ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ଅଟନ୍ତି ।

ସନ୍ଥଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲୋକଶିକ୍ଷା : ଅନାଦିକାଳରୁ ସନ୍ଥମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲୋକଶିକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଆସୁଛି । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଓ ସମୟରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ନିମନ୍ତେ ସନ୍ଥମାନେ ପ୍ରକଟ ହୁଅନ୍ତି । ଯଦିଓ ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ, ସେ ସମସ୍ତେ ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ଏକ ଅଟନ୍ତି । ସେ ସମସ୍ତେ ସେହି ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ସଞ୍ଚାଳନ ଶକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଗତ ସମବର୍ତ୍ତୀ ଲହଡ଼ି ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ସେମାନେ ଗୋଚର ରହିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁସାରେ ପରସ୍ପରର କାର୍ଯ୍ୟ ପୂରଣ କରିଥାନ୍ତି, ଯାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଘଟଣାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୁଏ ।

। । ଗୁରୁକୃପା ବିନା ଗ୍ରନ୍ଥାବଲୋକନ ନିରର୍ଥକ । ।

ଶ୍ରୀ ଠାକୁର : ବି.ଏଚ. ଠାକୁର ନାମକ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଥରେ ଜମି ମାପଚୁପ କରୁଥିବା ତାଙ୍କର କେତେକ ସହକର୍ମୀଙ୍କ ସହ ସେ ବେଲଗାଓଁ ନିକଟସ୍ଥ ବଡ଼ଗାଓଁକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ଜଣେ କନ୍ନଡ଼ ସନ୍ଥ(ଅପ୍ପା)ଙ୍କର ଦର୍ଶନ ହେଲା । ସନ୍ଥଜଣକ ତାଙ୍କର ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚଳଦାସକୃତ 'ବିଚାର ସାଗର' (ବେଦାନ୍ତ ବିଷୟରେ ରଚିତ)ର ଭାବାର୍ଥ ବୁଝାଉଥାନ୍ତି । ଠାକୁର ତାଙ୍କର ଚରଣବନ୍ଦନା କଲେ ଓ ନୀରବରେ ବସି ଶ୍ରବଣ କଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଯେତେବେଳେ ସେ ବିଦାୟ ନେବା ନିମନ୍ତେ ଅନୁମତି ଭିକ୍ଷା କଲେ, ସନ୍ଥଜଣକ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ 'ତୁମେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ଅବଶ୍ୟ ପାଠ କରିବା ଉଚିତ ଯଦ୍ୱାରା ତୁମର ମନୋକାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ତଥା କାଳାନ୍ତରରେ ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ଯାତ୍ରାକଲେ ଏକ ମହାନ୍ ସନ୍ଥଙ୍କ ସହ ତୁମର ଭେଟ ହେବ, ଯିଏ ତୁମକୁ ଉଚିତ ମାର୍ଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ସୁଖ ଓ ଶାନ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବେ ।

ସନ୍ଥଙ୍କ ଉକ୍ତି କେବେ ଅସତ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । କିଛିବର୍ଷ ପରେ ଜୁନ୍ନରକୁ ତାଙ୍କର ବଦଳି ହେଲା । ନାଣେଘାଟ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ପରେ ଏହି ସ୍ଥାନ ଅବସ୍ଥିତ । ଘାଟିରାସ୍ତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ତୀଖ ଓ ଦୁର୍ଗମ ଥିଲା ତଥା ଯାତ୍ରା ନିମନ୍ତେ ବଡ଼ କଠିନ ଥିଲା । ମଇଁଷି ପିଠିରେ ବସି ଯାତ୍ରୀମାନେ ଘାଟି ପାର ହେଉଥିଲେ । ଠାକୁର ମଧ୍ୟ ସେପରି ଯାତ୍ରା କଲେ, ଯଦିଓ ଏହା ତାଙ୍କ ପାଇଁ କଷ୍ଟକର ତଥା ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ମନେହେଲା । କିଛିଦିନ ପରେ ଆଉ ଏକ ସ୍ଥାନ କଲ୍ୟାଣକୁ ପଦୋନ୍ନତି ସହ ତାଙ୍କର ବଦଳି ହେଲା । ସେଠାରେ ନାନାସାହେବ ଚନ୍ଦୋରକରଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ପରିଚୟ ହେଲା । ତାଙ୍କଠାରୁ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ବିଷୟରେ ସେ ବହୁତ କିଛି ଜାଣିଲେ ଏବଂ ଏହାପରେ ବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କ ମନରେ ତୀବ୍ର ଉତ୍କଣ୍ଠା ଜାତ ହେଲା । ପରଦିନ ନାନାସାହେବ ଶିରିଡ଼ି ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହ ଯିବାକୁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ତେବେ ଥାନେର ଦେୱାନୀ ଅଦାଲତରେ ଗୋଟିଏ ମକଦ୍ଦମା ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ଜରୁରୀ ଥିବାରୁ ସେ ଯାଇପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ନାନାସାହେବ ଏକୁଟିଆ ଗଲେ; କିନ୍ତୁ ଥାନେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ମୋକଦ୍ଦମାର ତାରିଖ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇଥିଲା । ଏହା ଜାଣିବାପରେ ନାନାସାହେବଙ୍କ ସହ ଯାଇନପାରିବାରୁ ତାଙ୍କ ମନରେ ଭୀଷଣ ଦୁଃଖ ହେଲା ଓ ସେ ଅନୁତାପ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତାପରେ ଆଉ ବିଳମ୍ବ ନକରି ତୁରନ୍ତ ଶିରିଡ଼ି ବାହାରିଗଲେ । କିନ୍ତୁ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ପୂର୍ବଦିନ ନାନାସାହେବ ଫେରିଯାଇଥିବା ଶୁଣି ମନରେ ପୁଣି ଦୁଃଖ ହେଲା । କୌଣସିମତେ ସେଠାରେ ଦେଖାହୋଇଥିବା କିଛି ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସହ ବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ଗଲେ । ବାବାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନକଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର

ଚରଣକମଳର ଆରାଧନା କରି ଆନନ୍ଦରେ ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲିତ ହେଲେ । ତାଙ୍କର ସର୍ବାଙ୍ଗଶରୀର ରୋମାଞ୍ଚିତ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ନୟନଯୁଗଳରୁ ଅବାରିତ ଅଶ୍ରୁଧାରା ବୋହିବାକୁ ଲାଗିଲା । ତ୍ରିକାଳଦର୍ଶୀ ବାବା ତାଙ୍କୁ କହିଲେ କି କନ୍ନଡ଼ ସନ୍ଥ ଆପ୍ପାଙ୍କ ଉପଦେଶ କିମ୍ବା ନାଣେଘାଟରେ ମଇଁଷି ସବାର ପରି ଏହି ସ୍ଥାନକୁ ମାର୍ଗ ଏତେ ସୁଗମ ନୁହେଁ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପଥରେ ଯାତ୍ରା କରିବା ନିମନ୍ତେ ତୁମକୁ କଠିନ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ମାର୍ଗ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଠିନ । ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଏପରି ସାରଗର୍ଭକ ବକ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣିବା ପରେ(ଯାହାର ଅର୍ଥ ତାଙ୍କ ବିନା ଅନ୍ୟ କେହି ବୁଝିପାରିନଥିଲେ) ତାଙ୍କର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ ଏବଂ କନ୍ନଡ଼ ସନ୍ଥଙ୍କ ସ୍ମୃତି ତାଙ୍କର ମାନସପଟରେ ଭାସିବାରେ ଲାଗିଲା । ଦୁଇହାତ ଯୋଡ଼ି ବାବାଙ୍କ ଚରଣଦେଶରେ ସେ ମସ୍ତକ ରଖିଲେ ଏବଂ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ କି 'ହେ ପ୍ରଭୁ ମୋ ଉପରେ କୃପା କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଏହି ଅନାଥକୁ ଆପଣଙ୍କର ଚରଣକମଳର ଶୀତଳଛାୟାରେ କିଞ୍ଚିତ ସ୍ଥାନ ଦିଅନ୍ତୁ । ବାବା କହିଲେ, 'ଆପ୍ପା ଯାହା କହିଥିଲେ ତାହା ସତ୍ୟ । ତାକୁ ଅଭ୍ୟାସ କରି ଆଚରଣରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ହେବ । ବୃଥାରେ ବସିଯିବା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଲାଭ ହେବ ନାହିଁ । ଯାହା କିଛି ତୁମେ ପାଠ କରୁଛ, ତାହାକୁ ଆଚରଣରେ ପ୍ରୟୋଗକର, ଅନ୍ୟଥା ଲାଭ କ'ଣ ? ଗୁରୁ କୃପା ବିନା ଗ୍ରନ୍ଥାବଲୋକନ ତଥା ଆତ୍ମାନୁଭୂତି ନିରର୍ଥକ ଅଟେ ।' ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ସେ ଯାଏଁ କେବଳ 'ବିଚାର ସାଗର' ଗ୍ରନ୍ଥର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରକରଣ ପଢ଼ିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ତାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବ୍ୟବହାର ପ୍ରଣାଳୀ ଜ୍ଞାନ ଶିରିଡ଼ିରେ ଲାଭ କଲେ ।

ଅନନ୍ତରାଓ ପାଟଣକର : ପୁନାର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନନ୍ତରାଓ ପାଟଣକର ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କର ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ବଡ଼ ଇଚ୍ଛୁକ ଥିଲେ । ଶିରିଡ଼ି ଆସି ବାବାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲେ । ଦର୍ଶନ ମାତ୍ରକେ ତାଙ୍କର ନେତ୍ର ଶୀତଳ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ସେ ବଡ଼ ପ୍ରସନ୍ନ ଅନୁଭବ କଲେ । ବାବାଙ୍କର ଶ୍ରୀଚରଣ ସ୍ପର୍ଶ କଲେ ଏବଂ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ପୂଜା କରିବା ଉପରାନ୍ତ କହିଲେ 'ମୁଁ ବହୁତ କିଛି ପଢ଼ିଛି । ବେଦ, ବେଦାନ୍ତ, ଉପନିଷଦ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଛି ତଥା ଅନ୍ୟ ପୁରାଣ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରବଣ କରିଛି, କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଶାନ୍ତି ମିଳୁନାହିଁ । ତେଣୁ ମୋର ପଠନ ବୃଥା ଗଲା । ଜଣେ ସାଧାରଣ ଅଜ୍ଞାନୀ ଭକ୍ତ ମଧ୍ୟ ମୋ ଠାରୁ କାହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନକୁ ଶାନ୍ତି ମିଳିନାହିଁ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥାବଲୋକନ ବୃଥା ଅଟେ । ମୁଁ ଶୁଣିଛି କି ଆପଣ ଦୃଷ୍ଟି ମାତ୍ରକେ ଏବଂ ବିନୋଦପୂର୍ଣ୍ଣ ବଚନ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ମନକୁ ସରଳତାପୂର୍ବକ ଶାନ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ଏ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଏଠାକୁ ଆସିଛି । କୃପା କରି ଏହି ଦାସକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ । ଏହାପରେ ବାବା ନିମ୍ନଲିଖିତ କଥା କହିଲେ-

।। ଘୋଡ଼ାର ନଅଟି ଲେଦି ଅଥଃ ନବଧା ଭକ୍ତି ।।

'ଥରେ ଜଣେ ସୌଦାଗର ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲା । ତା' ସମ୍ମୁଖରେ ଗୋଟିଏ ଘୋଡ଼ୀ ମଳତ୍ୟାଗ କଲା । ଜିଜ୍ଞାସୁ ସୌଦାଗରଜଣକ ତା'ର ଧୋତିର କାନିରେ ନଅଟି ଲେଦି(ଲେଦିର ଅର୍ଥ ଘୋଡ଼ାର ବିଷ୍ଠା) ସଂଗ୍ରହ କଲା, ଏହାପରେ ତା'ର ମନ ଶାନ୍ତି ଲାଭକଲା । ଶ୍ରୀ ପାଟଣକର ଉପରୋକ୍ତ ଉକ୍ତିର କୌଣସି ଅର୍ଥ ବୁଝିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଗଣେଶ ଦାମୋଦର ଓରଫ ଦାଦା କେଲକରଙ୍କୁ ଏହାର ଅର୍ଥ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ବାବାଙ୍କ ବାଣୀର ଅଭିପ୍ରାୟ କ'ଣ ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ । ଦାଦା କେଲକର୍ କହିଲେ 'ବାବାଙ୍କ ଉକ୍ତି ସେ ନିଜେ ଅନେକ ସମୟରେ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତେବେ ତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣାରେ ଯେତିକି ବୁଝିଛି, ତାହା ତୁମକୁ କହୁଛି । ଘୋଡ଼ୀ ହେଉଛି ଈଶ୍ୱର କୃପା ଏବଂ ନଅଟି ଲେଦି ହେଉଛି ନବବିଧା ଭକ୍ତି ଯଥା (୧) ଶ୍ରବଣ (୨)କୀର୍ତ୍ତନ (୩) ନାମସ୍ମରଣ (୪) ପାଦସେବା (୫) ଅର୍ଚ୍ଚନା (୬) ବନ୍ଦନା ବା ପ୍ରଣାମ (୭) ଦାସ୍ୟ(ସେବକ) (୮) ସଖ୍ୟ ବା ସଖା (୯) ଆତ୍ମନିବେଦନ(ସମର୍ପଣ) । ଏହା ହେଲା ନଅ ପ୍ରକାର ଭକ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏକୁ ବି ଯଦି ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭ୍ୟାସ କରି ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ ତାହେଲେ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀହରି ଅତି ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ଭକ୍ତର ଘରେ ପ୍ରକଟ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ସମସ୍ତ ସାଧନା ମଧ୍ୟରେ ଜପ, ତପ, ଯୋଗାଭ୍ୟାସ ତଥା ବେଦ ପଠନ-ପାଠନ ମଧ୍ୟରେ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭକ୍ତିର ସମ୍ପୁଟ ନହୋଇଛି, ତାହା ନୀରସ ଅଟେ । ବେଦଜ୍ଞାନୀ କିମ୍ବା ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତି ଭକ୍ତିଭାବ ବିନା ନିରର୍ଥକ ଅଟେ । ଏଣୁ କେବଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତିର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ସୌଦାଗର ଭଳି ମନେକରି ବ୍ୟଗ୍ରତା ତଥା ଉତ୍ସୁକତାପୂର୍ବକ ସତ୍ୟର ଅନ୍ୱେଷଣ କରି ନଅପ୍ରକାର ଭକ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତ କର । ତଦ୍ୱାରା ତୁମକୁ ଦୃଢ଼ତା ତଥା ମାନସିକ ଶାନ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ।

ପରଦିନ ଯେତେବେଳେ ଶ୍ରୀ ପାଟଣକର ବାବାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରିବାକୁ ଗଲେ, ବାବା ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ 'ନଅଟି ଲେଦି ସଂଗ୍ରହ କଲ ?' ସେ କହିଲେ କି 'ମୁଁ ଅନାଶ୍ରିତ ଅଟେ ।' ଆପଣଙ୍କ କୃପା ବିନା ସରଳତାପୂର୍ବକ ତାହା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ବାବା ତାଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ପ୍ରଦାନକରି ସୁଖ ଏବଂ ଶାନ୍ତିର ବର ଦେଲେ । ଶ୍ରୀ ପାଟଣକରଙ୍କ ମନ ଆନନ୍ଦରେ ପୂରିଉଠିଲା ।

ପଣ୍ଢରପୁରର ଓକିଲଙ୍କ କଥା ଓ ବାବାଙ୍କ ସର୍ବବ୍ୟାପକ ଦୃଷ୍ଟି : ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଗୁଣ ଦୂର କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚିତ ପଥରେ ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ବାବାଙ୍କର ତ୍ରିକାଳଦର୍ଶିତାର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଉଦାହରଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ସମାପ୍ତ କରିବା । ଥରେ ପଣ୍ଢରପୁରର ଜଣେ ଓକିଲ ଶିରିଡ଼ି ଆସିଲେ । ବାବାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ପ୍ରଣାମ କଲେ ତଥା ଦକ୍ଷିଣା ଭେଟି ଦେଇ ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ବସି ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ଶୁଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କ

ଆଡ଼କୁ ଦେଖି ବାବା କହିଲେ 'ଲୋକେ କେଡ଼େ ଚତୁର, ଏଠାକୁ ଆସି ଚରଣରେ ଲୋଟୁଛନ୍ତି, ଦକ୍ଷିଣା ଦେଉଛନ୍ତି; ତେଣେ ପଛରେ ଗାଳି ଦେଉଛନ୍ତି । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା । ଏହି କଥା ଓକିଲ ଜଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା ଏବଂ ସେ ତାକୁ ପରାସ୍ତ ସୈନିକ ପରି ନୀରବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ୱାଡ଼ାକୁ ଫେରିବା ପରେ ଓକିଲଜଣକ କାକାସାହେବ ଦୀକ୍ଷିତଙ୍କୁ କହିଲେ କି ବାବା ଯେଉଁ ଉଦାହରଣ ଦେଲେ ତାହା ମୋତେ ହିଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଥିଲେ ଏବଂ ତାହା ସତ୍ୟ ଥିଲା । ଏହା କେବଳ ମୋ ପ୍ରତି ଚେତାବନୀ ଥିଲା ଯେ ମୁଁ କାହା ନିନ୍ଦା କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଥରେ ଉପନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଶ୍ରୀ ନୁଲକର ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଭ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପଣ୍ଢରପୁରରୁ ଶିରିଡ଼ି ଆସିବାରୁ କଚେରି ବାର୍‌ରେ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ହୋଇଥିଲା । ଆମେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲୁ କି ଯେଉଁ ବ୍ୟାଧିରେ ଉପନ୍ୟାୟାଧୀଶ ପୀଡ଼ିତ, ଔଷଧ ସେବନ ନକରି କେବଳ ସାଇବାବାଙ୍କର ଶରଣ ନେଲେ ତାହା କ'ଣ ଭଲ ହୋଇଯିବ ? ଶ୍ରୀ ନୁଲ୍‌କରଙ୍କ ଭଳି ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି ମାର୍ଗ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଯଥାର୍ଥ କି ? ଉଭୟ ଶ୍ରୀ ନୁଲ୍‌କର ଏବଂ ସାଇବାବାଙ୍କର ବହୁତ ପରିହାସ ମଧ୍ୟ କରାଗଲା । ମୁଁ ବି ଏହି ଆଲୋଚନାରେ ସାମିଲ ଥିଲି । ଶ୍ରୀ ସାଇବାବା ମୋର ସେହି ଦୂଷିତ ଆଚରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଚେତାଇଦେଲେ । ଏହା ମୋ ପ୍ରତି ଉପହାସ ନୁହେଁ, ବରଂ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଉପକାର । କାହାର ନିନ୍ଦା କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ କି କାହାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଘ୍ନ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ–ଏହି କଥା ମୁଁ ଶିକ୍ଷା ପାଇଲି ।

ଶିରିଡ଼ି ଏବଂ ପଣ୍ଢରପୁର ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ପ୍ରାୟ ୩୦୦ କିମି ଦୂର । ତଥାପି ବାବା ସର୍ବଜ୍ଞ ହୋଇଥିବାରୁ କଚେରି କକ୍ଷରେ କ'ଣ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା, ତାହା ତାଙ୍କୁ ଅଛପା ନଥିଲା । ମଝିରେ ଥିବା ନଦୀ, ଘଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ପର୍ବତ ତାଙ୍କର ଦିବ୍ୟଦୃଷ୍ଟି ପଥରେ ଅନ୍ତରାୟ ହୋଇନଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ହୃଦୟର ଗୂହ୍ୟ କଥା ସେ ଜାଣୁଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ କିଛି ଛପି ରହୁନଥିଲା । ସମୀପ ବା ଦୂର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରକାଶ ସଦୃଶ ଜାଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟମାନ ଥିଲା ତଥା ତାଙ୍କର ସର୍ବବ୍ୟାପକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ନଥିଲା । ଏହି ଘଟଣାରୁ ଓକିଲ ସାହେବଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ମିଳିଲା କି କେବେ କାହାର ଛିଦ୍ରାନ୍ୱେଷଣ କରିବା ତଥା ନିନ୍ଦା କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଏହି କଥା କେବଳ ଉକ୍ତ ଓକିଲଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ବରଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଦ । ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ମହନୀୟତାର କିଏ ଆକଳନ କରିପାରିବ ନା ତାଙ୍କର ଅଦ୍‌ଭୁତ ଲୀଳାର ଅନ୍ତ ହୋଇପାରିବ । ତାଙ୍କର ଜୀବନୀ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ ଅଟେ, କାରଣ ସେ ସ୍ୱୟଂ ପରଂବ୍ରହ୍ମସ୍ୱରୂପ ।

ଶ୍ରୀ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ସାଇନାଥାର୍ପଣମସ୍ତୁ । ଶୁଭଂ ଭବତୁ ।।